

МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМ О НЕОЛИТСКОМ СИСТЕМУ СИМБОЛА ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ

Потирање Винче

Још има оних који и даље потиру Винчанско писмо. Једни радије говоре не о писму него о неолитском систему симбола југоисточне Европе. Други, уместо о винчанској, говоре о дунавској писмености и сужавају територију винчанске цивилизације искључујући тако, на пример, Вардарско-моравску долину

У организацији новосадског одељења Српске академије наука у уторак је у Новом Саду почео са радом Међународни симпозијум о неолитском систему симбола југоисточне Европе. Први запаженији, био је наступ америчког археолога Шона М. Вина, једног од најпознатијих светских винчинолога. Он је, да подсетимо, један од првих који је докторирао на Пешићевеј систематизацији винчанске азбуке и тако пронео славу Радивоја Пешића, нашег научника, широм света у време када је он морао да бежи из Србије за Италију, буквално прогнан од српских водећих археолошких ауторитета.

Али, тек на крају првог дана симпозијум је живнуо. Тачније онда када се јавио за реч др Божидар Митровић, иначе професор Руске академије правосуђа.

Митровић је изнео три недопустиве методолошке грешке излагача и организатора „Међународног симпозијума о неолитском систему симбола југоисточне Европе”. Он је рекао:

„Научно је недопустиво да се Винчанска цивилизација изоловано посматра од целине коју је чинила, а посебно да се идентификује са југоисточном Европом. Оваквом геополитичком поделом неолитске југоисточне Европе, врши се, у ствари, гетоизација простора православних словенских земаља не само у садашњости него се та гетоизација преноси у период неолита, што је и научни и логични апсурд. Археомитолошки симболи Винче се могу схватити само ако се сагледавају у целини са истоветним симболима који се појављују како у Винчи тако и у Троји и код Етрурских. Овде сте данас могли да купите неколико књига под називом „Гомолава” где се појављују истоветни симболи као и у књизи „Богатство Троје” коју сам ја донео из Москве одакле сам јуче допутовао, а коју сам купио у Пушкиновом музеју где се управо реализује изложба „Погледи Етрурских (иако је правилно рећи Етрурских)”. Последњи данашњи

Прилог историји научног бешчашћа

Цензорски комитет против Пешића

Винчанско писмо још је заробљено чврстим загрљајем структура академске моћи. Али локални чувари тајни и цензори нису могли утицати на расправе о винчанској писмености у свету

Упркос чињеници да се у депоима овдашњих музеја могу наћи стотине керамичких фрагмената са знацима и натписима Винчанског писма, упркос огромној публикованој документацији од 1908. до данас, цензори наше археологије су спремно дочекали информације о систематизацији тог писма. Колективно, ови моћници су заграјали да Винчанско писмо уопште не постоји. Чак и помисао да би ово писмо, ипак, могло постојати, тај цензорски комитет је показао као богохуљење и велику јерес. Било је то 1987. г а цензорски комитет је усмеравао своје активности из саме српске Академије наука и уметности. Исте те године, у истој установи, било је забрањено Циркуларно писмо председника Одбора за сакупљање грађе о геноциду над српским народом и другим народима Југославије у XX веку, као и заказања међународни симпозијум о питањима геноцида.

Ево како је изгледала акција цензорског комитета према анкети коју је јула 1987. године поводом Пешићеве систематизације Винчанског писма, организовала и објавила специјализована ревија „Галаксија”. Драгослав Срејовић је, у овој анкети, изјавио да је Пешићев покушај неуспео,

Љубомир
Кљацић

да је дошао „пре времена” да веза између Винче и Етрурије апсолутно не постоји, нити може постојати, да није у питању никакво „писмо”, него (знаци својине). Милутин Гарашанин је признао да су у питању „извесни знаци и симболи”, који међутим, не могу бити „писмо”, него само и једино „знаци својине”. Алојз Бенац је Пешићеве откриће прогласио „једном врстом фантазије”, те је потврдио да су у питању „знаци својине”. Исто мишљење о „знацима својине” заступао је и Никола Тасић. Он је ствар и додатно заострио, тврдећи, уосталом потпуно некомпетентно, да се овим неолитским проблемом „нико озбиљно није бавио”. На становишту да у Винчи немамо посла са писмом него са „знацима својине”, био је и Александар Палаведо,

док су Душан Симић и Боривоје Човић у овим знацима видели „одређено значење”, али не и писмо. Емилија Јовановић-Масон је изричито устврдила да „када је реч о Винчи не можемо говорити о писмености у правом смислу речи”, а за сличност тих „знакова” са потоњим системима писања, изјавила је да представља пуку случајност. Дубравко Шкијан је изјавио како не верује да је у случају

излагач професор Харалд Харман је то управо и потврдио тиме што је изнео цртеж са двоструким кругом из Винчанског периода и одвојено цртеж из Троје у којима је идентичан текст.

Друга недопустива методолошка грешка Српске академије наука и уметности је што иностране излагаче није упознала са радовима признатих српских аутора као што су Радивоје Пешић и Светислав С. Билбија који су дали значајан научни допринос у систематизовању Винчанског писма и дешифровању Етрурских и Лидијских натписа и што је најважније, указивању да је то једна целина која има за основ словенску АзБуку. Иностранци научници који су данас излагали дали су несумњиву потврду да су Винчански симболи заиста писмо. Али је недопустиво не само са позиције ауторских права научних резултата српских аутора него је и методолошки недопустиво да се у излагању не осврну на постојеће и објављене радове Пешића, Билбије и других о томе. Иностранци излагачи имају право чак и да се не слажу са неким научним резултатима других аутора, али је недопустиво да игноришу те радове јер се тиме научна расправа враћа на ниво који је далеко испод нивоа одговора које су ови српски аутори већ дали када је у питању Винчанска АзБука која се овде данас помиње и као Винчанско писмо и као Дунавско писмо, што је једно исто. Морам одмах да одговорим на коментар поштованог професора Хармана да се Пешић позивао на његове радове јер то управо потврђује коректност

Винчанског писма „ријеч о писму и знаковима писма“.

Било је, међутим, и радикално другачијих мишљења у овој анкети. Тако је Војислав Трбуховић, научни сарадник у Археолошком институту САНУ, говорећи о Пешићевом открићу, изричито рекао: „Ја у томе видим прво праиндоевропско писмо.“ Милоје Васиљевић из Шабачког Народног музеја, такође је сматрао да у овом случају „реч може бити о најстаријим облицима писмености“. Академик Матеј Бор је изјавио да је теорија о „знацима својине“ погрешна, да је „претпоставка проф. Радивоја Пешића врло реална“, те да га је „својим досадашњим аргументима“ Пешић „потпуно... убедио да имамо посла са једном претпоставком која се не може одбацити“. Реља Новаковић, који је Пешићеву теорију назвао запањујућом, заложо се за одбацивање свих шаблона и предрасуда у интерпретирању овог проблема. Не говорећи опширније о Винчанском писму Новаковић, иначе најопширнији у анкети, искористио је прилику да пажњу јавности скрене на своју теорију о централноазијском пореклу Срба: „Али да при оцени резултата професора Пешића о старости 'Винчанског писма' не треба журити с поразним оценама, користимо прилику да укажемо на још два најзглед невероватна момента везана за наше подручје, можда опет за Подунавље. Као што је познато, у једној белешци Карловачког родослова може се прочитати и овај податак: „И сва српска идолу служаше, Дагону, от суду и Даго-

Пропусти Симпозијума: Божидар Митровић

методолошког излагања професора Радивоја Пешића који је цитирао све до тада постојеће радове о симболима писма уопште, који су њему помогли да први систематизује Винчанско писмо.

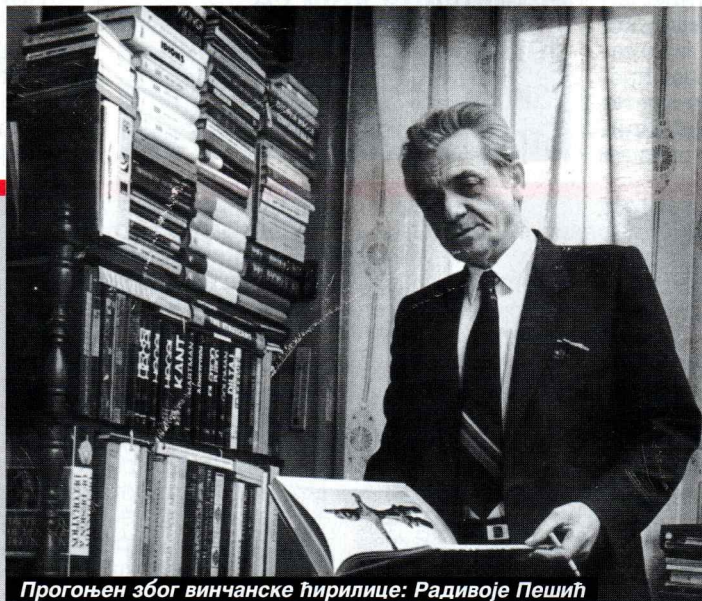
Трећа методолошка грешка код организатора и данашњих иностраних излагача је што они не знају српски језик те због тога нису могли да схвате многе знаке и највећу вредност рада професора Пешића који је доказао неспорно да је Винчанско писмо фонетско писмо иако датирано у пери-

од од 5800. године до 3500. године до нове ере, како у свом шематском приказу даје данас професор Хартман, признајући га као најстарије писмо али првенствено у његовом идеограмском значењу.“

Онда је др Митровић у прилог ставу професора Пешића навео конкретан пример и две највеће вредности његовог рада које су на овом научном симпозијуму остале непримећене пре свега због наведених научно недопустивих методолошких прогуста у научном разматрању и научном излагању иностраних излагача.

„Професор Пешић је систематизујући Винчанску АзБуку (за коју он користи изразе *писмо* и *азбука* као синониме) и непогрешиво указујући да је Етрурска азбука идентична Винчанској азбуци утврдио два принципа: принцип целovitости цивилизацијског простора како географски тако и временски и принцип континуитета без којих нема разумевања фонетског значења Винчанских симбола и писма.

Професор Вин навео је у свом материјалу, који нису добили сви слушаоци, два симбола Винчанске цивилизације које није могао да објасни. Они се могу објаснити само сагледавањем Винчанског, Лидијског и Етрурског писма као једне истоветне целине и у склопу мировозрења старих Словена. Наиме први словни знак који има фонетско значење је објаснио Светислав Билбија применом српске АзБуке: *у* оквиру кованице КолоВени коју је објаснио друштвеним слојем Колони и латинским глаголом *venio vici*. Он је ко-

Прогањен због винчанске ћирилице: Радивоје Пешић

ни и Даки именујут се; от Сера же Србије.“ У вези са овим ништа поуздано не знамо, па опет нисмо склони да све то одбацимо са дубоком неверицом. Дагон је прастаро семитско божанство које се јавља, како неки сматрају, још у документима акадске династије (23. век пре н. е.), а био је поштован и на подручју горњег Ћуфрата и Тигра, али и на далеко ширем просторству. Сер је тобожњи родоначелник Срба и, ако су

Плиније и Птоломеј (I и II век н. е.) у праву кад неке Србе и Сареје налазе у масиву Кавказа, и ако је Жупанчић у праву кад балканске Србе доводи у везу са тим Плинијевим и Птоломејевим Србима и Сарејима, онда нас то упућује на дубљу старину него што смо навикли... Ваљало би имати у виду и чињеницу да су на једном комаду керамике нађеном на Чечану (Косово) урезани и неки знаци који су потпуно исти као поједини знаци урезани на статуети из Винче.“

Стручњаци са Одељења за класичне студије и Одељења за историју Филозофског факултета у Београду, одбили су учешће у „Галаксијиној“ анкети, објаснивши своје одбијање изјавом да су некомпетентни за разговор о Винчанском писму! Срејовић, Гарашанин, Бенац, Тасић и Палавестра су у овој анкети стали на становиште о знацима из Винче као „знацима власништва“. Међутим, сам Гарашанин је својевремено обзнанио да одустаје од те теорије. Било је то 1973. г, када је у *Праисторији Србије I* и

ристио етрурску графему из Златне пластине из Пирђије (Пиргија) из VI века до нове ере. А професор Шан Вин нам је тај фонетски знак изнео данас у свом материјалу као њему нејасан, но неспорно нађени симбол на

Винчанској грнчарији. Други симбол који професор Шан Вин није могао да разуме, не само зато што не зна српски језик, него и зато што не зна дохришћанско мировозрење из древних СлоВена је узет чак за симбол Института за археомитологију из Сједињених Америчких Држава — INFVI — . Овај идеографски знак из Винче се такође налази у књизи Светислава Билбије „Староевropsки језик и писмо Етрураца” али га Билбија није објаснио већ га је означио као K... схватајући да је то нека реч, а ја сам утврдио да се ради о речи Коло (Сунце у његовом кретању) у склопу речи ВиниКоло која је као и истоветна етрурска реч КолуВени из графеме INFVI . И управо чињеница истоветности и јединства ових простора и те јединствене цивилизације Винчанске, Лидијске и Етрурске нам омогућава да непогрешиво и без икакве дилеме дамо тачно и без икаквих одступања да је тај знак не једноставно Сунце него прецизно и непогрешиво реч Коло (које је и тада и данас у српском језику значило Сунце).

У тој целини Винчанског, Лидијског и Етрурског једнозначно је да је то само Коло у значењу Сунца а не просто тумачење да је то Сунце у кретању, јер је у етрурској графемати написано фонетским знацима у целисти

Ауторитет над ауторитетима:
Марија Гимбетас

КолуВени одакле је погрешно прочитана реч СлоВени како се ми данас називамо.”

На Митровићево провокативно излагање јавио се академик Богдан Брукнер. Он је рекао да свако има право да сматра „да су Срби најстарији народ” те да је и „ћирилица најстарије писмо на свету”. Али Брукнер

Археомитолошки симболи Винче се могу схватити само ако се сагледавају у целини са истоветним симболима који се појављују како у Винчи тако и у Троји и код Етрурских

тврди при том да то нема везе са Винчанским писмом.

Онда се поново за реч јавио др Божидар Митровић и рекао да су Брукнере сугестије неодрживе из два разлога. „У време о којем данас говоримо у Винчи, укључујући ту и етрурски период, није било народа већ је то био етнос, основни слој којег је чинио српски земљорадник, јер је његово знање о привидном кретању Сунца и четири његова облика било технолошко знање које му је омогућавало да на основу свога тајног знања о КолоДару - календару - Сунца дару. Тачно се зна када да сеје, када да жање што је било и његова археомитологија, јер је он Бога Сунца посматрао као Тројство: Јарила (када је летња дугодневница и бије жара), Дажбога (јесења равностдневница када тај исти Бог Сунце дарује Мајци Земљи кишу - дожд на руском) и Перуна (пролећна дугодневница) док је поново рађање Сунца као младог Бога - Божића одакле и реч Божић славио када и ми данас славио православни Божић. Све је то садржано и у српском знаку са четири огњила, и у структури православног храма, јер је православна црква сачувала то правоверно мировозрење у хришћанизованом облику.

Друго, господин Брукнер хоће да ми припише да сам рекао да је Винчанско писмо идентично са српском ћирилицом. Винчанско писмо је идентично са АзБуком.

АзБука а не ћирилица са својим називом је управо то Винчанско писмо без реформаторских новина Ћирилице и Методија и Вука Караџића, на шта сам ја указао у шематском приказу у издању „Српске странеце у Русији”, које сам објавио у Русији, где сам

II, Гарашанин прихватио критику Јована Тодоровића и Александрине Цермановић из 1961.

Тако је ето, деловао цензорски комитет. Већ после „Галаксијине” анкете било је јасно да акција цензорског комитета неће успети. Зато и није било никакво изненађење када је Драгослав Срејовић 1990. и 1991. г са разумевањем почео да говори о Винчанском писму, иако је његово постојање изричито негирао само три, четири године раније. О разлозима због којих је дошло до ове радикалне промене мишљења можемо само нагађати. Ипак, она се догодила. Тако је у серији интервјуа датих дневнику „Политика”, Драгослав Срејовић говорио о будућим плановима САНУ, а посебно о пројекту археолошког парка у Винчи, чија је изградња најављена још априла 1989. Занимљиво је његово мишљење о Винчи и њеном значају за светску историју, укључујући овде и мишљење о винчанској писмености. Дао је ову изјаву:

„Утицај те Винчанске културе зрачио је на целу тадашњу Европу. Она је била најдинамичнија, најпрогресивнија култура тог времена, и у њој су антиципирана два крупна остварења која ће у будућности изменити живот човечанства: писменост и проналажење вештачког топлења руде, те су из тог периода први бакарни рудници, најстарији рудници Европе.”

Говорећи о писмености и металургији Винчанске цивилизације, Срејовић ипак задржава извесну резерву. Он говори о „антиципацијама” нечега што ће „у будућности изменити живот човечанства”. Тако смо добили „антиципирану писменост” и „антиципирану металургију”. Наравно, ови појмови који нису у употреби током дискусија о неолитској писмености, металургији или пољопривреди, само додатно замућују проблем. Они отварају недоумицу: да ли се у Винчи уопште ради о металургији и да ли се уопште може говорити о писмености, уколико су те две појаве „антици-

пирале” нешто што ће се, у правом смислу, догодити тек у будућности. Тако се ове појаве истовремено признају и у њих се сумња. На основу тога може се закључити да се наша археологија нашла у небраном грожду. Разапета између чињеница о којима је у међувремену почела да справља најшира јавност и начела која регулишу њену унутрашњу структурираност, а посебно дистрибуцију моћи, обавезна и тамо и овамо, наша археологија је смислила ову поштапалицу о „антиципираној писмености” и „антиципираној металургији”. Разуме се, једна немаштовита поштапалица попут ове, не може спасити нашу археологију од бруке којој се изложила у анкети 1987. г. и раније.

У серији интервјуа датих „Политици” фебруара 1991. г Срејовић је покушао да неутралише још један крупан приговор који је у међувремену стигао на адресу Академије. У јавности је, наиме, било постављено питање о разлозима због којих се у установама официјелне науке доследно игнорише корпус најраније историје словенске цивилизације. Заслуга што је ово питање покренуто припада Институту за истраживања словенске цивилизације Прохор Пчињски - Београд - Нови Сад и његовим пројектима. О томе је домаћа и међународна јавност била исцрпно обавештавана. Драгослав Срејовић је, дакле, имао незахвалну дужност да одговори на тај крупан приговор.

Ево како је Срејовић то обавио. Претходно информишући јавност о постојању извесног „најновијег пројекта САНУ за истраживања најраније словенске историје на Балкану” (?), он је рекао следеће:

„Нажалост, у нашем познавању те проблематике, и поред веома позитивних резултата, има и осетних празнина, и ми на неки начин каскамо у односу на остале словенске народе, рецимо у Југославији у односу на Хрвате, а када је реч о суседима, у односу на Пољску и Чехословачку. Академија никако

МИЛТОН ВИН, ЛИНГВИСТА

Словенски језици су старији

Мислим да језици потичу из Европе. Утицаји азијских језика стигли су много касније у Европу када су ту већ постојали народи са својим цивилизацијама

Милтон Вин, лингвиста и професор антропологије (у пензији). Један од првих истраживача „Староевропског писма” насталог у Подунављу. Аутор је ауторитативне студије „Систем знакова Винчанске културе 4000 год. пре.н.е.”. Био је сарадник, а данас следбеник проф. Марије Гимбутас, еминентног археолога са Калифорнијског универзитета (Лос Анђелес) која је седамдесетих и осамдесетих година лично вршила ископавања на многобројним праисторијским локалитетима у Србији као што су Винча, Лепенски вир, Гомолава итд. Њен исцрпан истраживачки рад је резултирао у многобројним изузетно обимним студијама о неолитској култури југоисточне Европе, 5000-4000 година п.н.е. Објавила је више од 20 књига од којих су „Језик Богиње”

користио компарацију Винчанске и Етрурске АзБуке коју је дао Радивоје Пешић. Билбија је пре свих уочио да прва два слова АзБуке чине и данашњу и Винчанску азбуку. АзБука. То је прехришћанско посланије старословенског Бога Вида којег нам дарује Сунце и позната је у науци као АзБучни стих која је условно појашњена као Аз - ја, Боуки - Бог (дакле чисто Словенска реч истоветна са Словом, одакле и у Библији: И би слово), Веди - Вид, Говорју - Говорим, Добро - Добро јер и у старословенском и на том истом савременом српском језику једно те исто значи. Из свега тога се и види да је ипак неопходно знање српског језика за разумевање Винчанског писма, јер се може разумети само применом српског језика и српске АзБуке како у његовој винчанској, тако и у лидијској и у етрурској варијанти.

Полемика између др Божидара Митровића и академика Брукнера требало је да се настави у среду, другог дана симпозијума. Али, онда је организатор симпозијума господину Митровићу саопштио да не може да добије реч у току другог дана расправе.

Ако је Митровић добио неку задовољштину, онда је то признање академика Богдана Брукнера да је доскора и те како био скептичан према Винчанском писму. Али да је то мишљење променио захваљујући теоријама Марије Гимбутас, једног од највећих археолошких ауторитета XX века и радовима Милтона Вина. Оног Вина који је докторирао на Винчанском писму и пронео име Радивоја Пешића широм света.

■ Приредио: ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ

не би желела да пребрзим или недовољно поузданим доказима и закључцима те празнине попуњава, и не би желела да српска археологија дође до научно непроверених теза о Балканским Словенима и Србима, јер ту је велика могућност манипулације у дневно-политичке сврхе, дакле, ваннаучне.”

Досадашња реконструкција случаја Винче и Милоја М. Васића, казује да се не може веровати овом исказу о наводној скрупулозности истраживања која се спровode кроз Академију. Касније ће се још видети да Академија ни из далека није тако скрупулозна у овој ствари као што то Срејовић, свакако оправдано, жели. Из његове изјаве је, наиме, јасно једино то шта Академија не жели да утврди ни по коју цену.

Необичан је комплимент који је Срејовић овом приликом упутио „Хрватима”, због њихових наводних успеха у археологији најраније словенске историје. Касније, када се буде интерпретирала владајућа доктрина о најранијој словенској историји у Хрватској и Србији, видеће се да је комплимент незаслужен.

„Галаксија”, која је спровела анкету о Винчанском писму 1987, подсетила је маја 1990. г. на међународни одјек открића Радивоја Пешића. Часопис је обавестио своју публику о мишљењима која су о Пешићевом раду изнели Андре Мартине, Арналдо Алберти, Паола Арозио, Масимо Палотино, Ђулијано Бокали, Матилда Контини, Олимпија Варгопулу, Василиј Журовски, Ахарон Аса, Иван Томажић, Ђовани Ђиралди, Вивијано Доменичи и Шарлота Морган. Сви су они подржавали Пешићев рад, у Италији, Француској, Израелу, Грчкој, СССР, Бразилу, Аустрији итд. Овдашњи цензорски комитет за управљање историјском истином није јавно реаговао на та мишљења.

Крајем 1990. и почетком 1991. знатан публицитет у нашој јавности добила је књига Харолда Хермана „Универзална историја писмености”. Овај немачки аутор, стално настањен у Финској, лажно је представљен у овдашњој јавности као први аутор који је открио значај Винчанског писма! Ове неистине није демантовао нико, па чак ни они који су 1987. резолутно оспоравали систематизацију Винчанског писма Радивоја Пешића. У хва-

Винча у Малој енциклопедији

У Малој Просветиној енциклопедији се каже: „Винча 1. један од главних центара за нуклеарна истраживања у СФРЈ, код села Винче близу Београда; ту је после II светског рата саграђен Институт за нуклеарне науке „Борис Кидрич”. 2. село на Дунаву, недалеко од Београда, ст. 2280; у њему је манастир св. Ваведења, подигнут у XIV веку; крај њега је нађено праисторијско насеље, које се откопава од 1908; ископавањима је руководио проф. археологије, М. Васић”; Мала Просветина енциклопедија, I - III, Просвета, Београд 1980. том I, стр. 346. У Енциклопедији Југославије, одредница је дужа и има читавих 29 редова (sic) који се непосредно тичу Винче, њене културе и историјата истраживања. Винча је овде приказана као „једно од најзначајнијих налазишта средње и југоисточне Европе”. Аутор одреднице је Милутин Гарашанин, а интерпретација Винче је потпуно у складу са његовом концепцијом археологије. Као литература се наводи I и IV књига Васићеве *Праисторијске Винче* и три рада Милутина и Драге Гарашанин; Енциклопедија Југославије, Југословенски лексикографски завод, Загреб 1971, том VIII, стр. 497.

(1989) и „Цивилизација Богиње” (1991) због своје револуционарности изазвале веома бурне реакције у сртучној јавности Европе и Америке. Оба наслова се великим делом ослањају на наше чувене археологе, а посебно

Милоја Васића чије откриће винчанске културе 1908. године Марија Гимбутас сматра посебно вредним и значајним радом. На Калифорнијском Универзитету основала је мултидисциплинарна истраживања праисторије југоисточне Европе, тј. Словена. Иако је Марија Гимбутас умрла 1994. године, њени следбеници наставили су њен рад данас на Универзитету у Калифорнији, који је са Српском академијом наука био „спонзор” и организатор симпозијума о Винчанском/Лепенском писму из неолита.

Кажите нам нешто о себи и вашем раду.

- Живим на Флориди. Ја сам лингвиста и антрополог. Док сам истраживао у Југославији научио сам мало српски али сам га доста заборавио.

У вашем раду тврдите да је најстарија писменост у свету настала на средњем Дунаву (5000-4000 год.п.н.е.) у оквиру древних цивилизација Лепенског вира и Винче. Да ли то значи да најстарији језик света такође потиче са овог тла?

- Да, то управо значи да је то и најстарији језик. Међутим, знамо да многи језици могу бити стари ви-

лоспевима поводом наведеног Хермановог открића, није се могла наћи ниједна опаска о ранијим истраживањима Винчанског писма - од Милоја М. Васића из 1906. и 1908. до Радивоја Пешића данас.

Овде је такође игнорисана информација о експедицији Летера (Слово) која је, од новембра 1989. пловила светским морима трагајући за даљим материјалним потврдама најраније историје писмености. Експедиција је организована поводом светске године писмености коју су прогласиле Уједињене нације, њени бродови су пловили под покровитељством УНЕСКО-а, Радивоје Пешић је био научни координатор овог пројекта, а његово откриће Винчанског писма наведено је као основни разлог те научне експедиције.

Занимљиво је да се Херманова „Универзална историја писмености” није могла набавити у најбољим књижаарама Ахена, Минхена, Хамбурга, и Франкфурта на Мајни током 1990, и јануара 1991. г иако су, у овдашњим листовима, прве рецензије тог рада објављене управо у децембру 1990. Чак ни Кампус Верлаг, као издавач те књиге, није могао да обезбеди примерак заинтересованима.

Током ове неуобичајене операције изричито је саопштено да је један немачки аутор открио Винчанско писмо. Истовремено, домаћа истраживачка линија на чијем почетку имамо Васића 1906. и 1908, а на концу Пешића из 1985. г упорно се гура под тепих, проглашава невидљивом и непо-

Да свакако, чуо сам за та размишљања и у стручној и у популарној јавности да је Троја била на Дунаву. У сваком случају, тврдим да је, овде, на Дунаву постојала велика цивилизација

ше хиљада година а да никада нису развили писмо.

Ипак, цивилизација која је створила писмо у Винчи морала је имати већ развијен језик. Процеси развоја језика, говора и писања су повезани, зар не?

- Тачно, али не морају бити аутоматски. Као што сам рекао, неке цивилизације никада нису развиле писмо.

Ваша теорија о Винчанском писму дефинитивно се супротставља индоевропској тј. индоевропској теорији о настанку језика. Да ли та теорија више није важећа?

- Мислим да језици потичу из Европе. Но, теорија је у реду, али су ти утицаји азијских језика стигли много касније у Европу када су ту већ по-

стојали народи са својим цивилизацијама.

Каква је реакција западне лингвистичке школе?

- Ту постоји отпор лингвиста, али пошто сада можемо посматрати кретање Словена ближе, јасније, мислим да су словенски језици напреднији или развијенији. Такође келтски језик је близак српском јер су Келти такође живели у источној Европи.

Зашто је промењен назив „Винчанско писмо” у „Старо европско писмо”?

- Ја нисам то мењао. Док сам радио на писму Марко Мерлини из Италије је навео да је то била жеља проф. Марије Гимбутас која је ту целу праисторијску цивилизацију назвала „Old Europe” - „Стара Европа”. Мислим да то није добар термин. Он је сувише нејасан и широк.

Ако поред термина „Старо европско писмо” не споменемо Винчу, онда се губи веза са оригиналним пореклом винчанске цивилизације, како у времену, тако и у простору?

- Слажем се, међутим, као што сам рекао, питање терминологије још није решено.

	ĆIRILICA CYRILIC	LATINSKO LATIN	VINČANSKO VINCHA
1.			
2.	А	A	▲
3.	В	V	В
4.	Г	G	1
5.	Д	D	△
6.	Е	E	▲, E, W
7.	Ж	Ž	Ж, #
8.	З	Z	3
9.	И, Н, Ї	I	I
10.	К	K	K
11.	Л	L	Λ
12.	М	M	M
13.	О	O	O
14.	Р, њ	R	4, њ
15.	С	S	С, 3, >, z
16.	Т	T	†, T
17.	У	U	У, 2, y
18.	Ф	F	Ф
19.	Х	H	X
20.	Ц	C	Ц
21.	Ч	Č	Ч
22.	Џ	DŽ	У, џ
	Ш	Š	Ш

Пешићева систематизација винчанског писма: очевидна сличност за српском азбуком

стојећом, а посебно некомпетентном. Идентичан процес запажен је у сфери друштвеног живота и политике: 1990. и 1991. многи су призивали немачку доминацију: марта-априла 1992. многи призивају америчку, нудећи се као њени прави локални заступници. Зато су ове појаве само два облика истог феномена идентификације са агресором.

На основу изложеног може се закључити следеће:

1. Винчанско писмо је и даље заобљено; оно је предмет академско-политикантских манипулација.
2. То представља акт цензуре и насиља над историјском истином.
3. Цензура над историјском истином угрожава многа права и слободе, а посебно слободу мишљења и слободу научног рада.

4. Цензорске структуре моћи у науци и политици, посебно инстанца овде названа цензорским комитетом за управљање истином, одговорне су за жалосни статус читавог корпуса материјалних и духовних артефаката наше цивилизације.

И тако, историјска истина о Винчанском писму (али и Винчанској култури уопште) чека да буде „откривена” иако се то догодило већ 1906, па 1908. и редом, до 1985. године. Стање у коме је Винчанско писмо заобљено упозорава да је витални интерес структура моћи које га одржавају стално обнављање временске и просторне искорености овдашње заједнице, њене културе, науке и

Уредник НИИ-а у разговору са Милтоном Вином

Регуларно писмо

Предавање Милтона Вина на новосадском Симпозијуму обухватило је његова истраживања ране источноевропске писмености у периоду од 1973. до 1981. године на тлу Југославије и Блиског истока. Уводни део предавања односио се на испољени научни скептицизам и контроверзе око утврђивања да ли се овде (Винча, Лепенски вир) ради о организованом/интегралном писму или о ритуалним знацима, односно можда само о знацима својине. Према проф. Вину, а сада већ и усвојеном и доказаном поступку, реч је о прилично софистицираном систему знакова и бројева. Милтон Вин је до сада успео да издвоји 242 знака које је врло интересантно класификовао у 12 (засебних) група. Према тој подели он начелно разликује „регуларно писмо“, знакове ритуалног општења на фигуринама, бројеве, као и посебне знакове својине. Он претпоставља да је могуће да је „регуларно писмо“ било и фонетско јер је за разлику од писама Месопотамије, Египта, и др. која су настала у много каснијем периоду (3000-1000 год. п.н.е.) било распрострањено не само у градовима (већим центрима) већ на стотине места (села) што упућује на ширу и масовнију комуникацију.

Да ли вам је познат рад професора Радивоја Пешића?

– Јесте, имао сам прилику да прочитам неке његове студије док сам истраживао у Србији, нажалост не и целокупан рад на Винчи.

Научна јавност у Србији је много скептичнија према Винчанском писму. Како сте ви утврдили да је реч о писму, а не о „неповезаној скупуни закова“?

– Зато што сам у мом истраживању открио да се ту ради о закономерности, односно да ту постоји систем. Извршио сам систематизацију 242 знака и на овом предавању покушао сам да објасним/покажем међусобне односе знакова, као и да дам могућу класификацију. Људи су по правили

скептични према новом. Док сам истраживао у Србији имао сам подршку Калифорнијског универзитета али нисам имао директан контакт са вашим научницима осим преко писаних студија.

Да ли бисте били расположени да држите предавања на неком од наших факултета? Као што видите, има овде младих, заинтересованих људи.

– Свакако, врло радо. Али бојим се да сада они већ више знају од мене. Ја сам та истраживања напустио и тренутно се бавим цивилизацијом Маја.

Да ли то што се пружа отпор у српској и међународној јавности према Винчи као писму значи да са-

времена наука жели да пројектује актуелну геополитику и на древну винчанску Европу?

– Људи су у стању да употребе све само да би постигли свој циљ, па и геополитички и то је могуће. Ипак, они не могу да оповргну да је овде постојала велика цивилизација и да је њена култура утицала на Европу.

Занима нас да ли сте упознати са најновијим тврдњама истраживача да Троја није била у Малој Азији већ на Дунаву, кад већ причамо о Винчи?

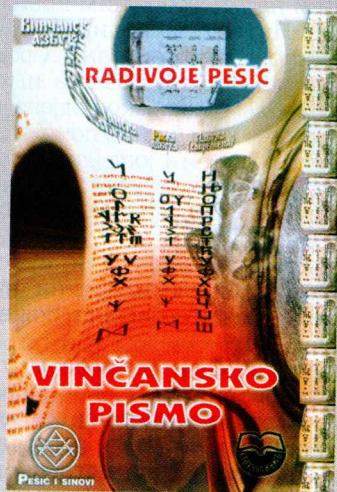
– Да свакако, чуо сам за та размисљања и у стручној и у популарној јавности. У сваком случају тврдим да је овде на Дунаву постојала велика цивилизација.

■ ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ

историје. Наша енциклопедијска издања пластично показују далекосежност цензорског утицаја тих структура моћи.

Показало се, дакле, да је Винчанско писмо још заробљено чврстим загрљајем структура академске моћи. Као локални чувари тајни и цензори, ове структуре, срећом, нису могле утицати на расправе о винчанској писмености које се, као што видимо, воде у свету. Оно што могу ове структуре, то је да унутрашњу заједницу и глобалну унутрашњу јавност „сачувају“ од сазнања о овим расправама применом праве информатичке блокаде. Блокада је пробијена изван структура које је контролисала и контролише локална власт и моћ над науком и интелектуалном заједницом уопште. Дакле, изван Универзитета, изван института, изван Академије, изван службених публикација, и што је можда најважније, изван утицаја неформалних интересних група и моћних појединаца. (Историја бешчасна наше науке и интелигенције још није написана. Међутим, не треба сумњати да ће се једног дана и то догодити.) Овде, разумем се, треба поменути и важну чињеницу да је до тога могло и морало доћи изван структура које су под директном или индиректном контролом центара глобалне (укључујући и интелектуалну, научну) хегемоније, рецимо Ватикана и његових многобројних институција. У прилог овој далекосежној улози римокатолицизма могу се навести многе чињенице из историје хришћанства.

Овде наводим само то да је, до данас, сваки рад на реконструкцији античке или средњовековне историје, али и историје уопште, упућен на многобројне архиве те цркве, а на онај у самом Ватикану посебно. Ови архиви су данас недоступни,

посебно када је у питању историја протеклих неколико векова. Антички, а посебно средњовековни писани извори се користе у облику на који су пресудно утицали интереси Ватикана, укључујући и фалсификате о чему су компетентно писали Матија Влачић-Илирик, Жил Мишле, Мијо Мирковић и други истраживачи. Тако је Ватикан до данас задржао моћ глобалне манипулације. Наравно, нипошто не можемо пренебрећи чињеницу да и све друге религије - будизам, јудаизам, православље, протестантизам, као и све државе, идеолошке организације, партије и покрети, користе исте методе скривања или фалсификовања историјске истине. Али, до данас још нико није успео да превазиђе Ватикан у области глобалних манипулација. Против сваке конкуренције Ватикан се жестоко бори. Последња велика борба, борба против идеја европске револуције и демократије, почела је 1789. г. Та борба још траје. И данас је њен главни фронт на Балкану.

„Нису ли већ археолошки налази у изворним пределима Поречке реке указали на постојање веома старе рударске и металуршке радиности. Винчанска култура је поникла у Подунављу. Подунављу припада у суштини још увек тајанствена култура Лепенског вира. Нисмо још увек сигурни зашто византијски писац Псеудо-Цезарије из почетка 5. века, становнике Подунавља назива Фисонцима, при чему ваља имати у виду да се у грчкој традицији сматра да је Фисон у ствари река Тигар, а у римској Еуфрат, па би се могло помислити да се под Фисонцима подразумевају некадашњи становници око Тигра и Еуфрата. Наравно да све то треба проверити.“